

3 Maya gedən yol...

Türkçülük Günüdür!

Hər bir xalq öz keçmişini, tarixini bilməlidir. Əcdadlardan qalan mirası yaşatmaq türk dünyasının xalqları üçün əhəmiyyət kəşb edən mənəvi dəyər-lərdən sayılır. Türkçülük milliyyətçilik demək deyil. Özünü türk sayanlar

Türkçülüyn tarixində dönüş nöqtəsi

Ölkədə kommunizm ideologiya-sının yayılması, milli düşüncənin sı-xışdırılması millətçi aydınları nara-hat etməyə başlamışdı. Dövrün bö-yük fikir adamlarından Nihal Atsız və digər aydınlar prosesin dayanma-sı üçün addımlar atılmasını vacib sa-yır, “Bozkurt”, “Orhun”, “Çınaraltı” dərgilərində kommunizmin iç üzünü açan yazılar dərc edirdilər.

Türk ziyalılarının Sovet İttifaqı-nın timsalında kommunizmin türk irqinin məhvəyə yönelik ideologiya olduğunu bildiren məqalələri kom-munistlərə qarşı qoşulan xeyli gənci bu yoldan çəkirdi. Ancaq kommunistlər təşkilatlanmaqda da-vam edir və sürətlə çoxalırdılar. Hə-min günlərdə Nihal Atsız Şükrü Sa-raçoğluna açıq məktub yazır. Məqa-lə “Orhun” dərgisinin 1944-cü il mart ayında dərc edilir. Məktubda təhsil naziri Hasan Ali Yücelin əmri ilə məktəblərdə, universitetlərdə kommunizmi təbliğ edən çap məh-

sullarının yayıldığı, bunun üçün ianə toplandığı bildirilir. Onun bu məsə-lədə ən yaxın silahdaşının Sebahat-tin Ali olduğu göstərilir.

Yazılanlar təhsil naziri üçün cid-di problemə çevrilir. Nazir Yücel və “Ulus” qəzetinin baş redaktoru Falih Rıfki Atayın təşfiqi ilə Sabahattin Ali Nihal Atsız məhkəməyə verir. 1944-cü il aprel 26-da başlanan məhkəmə prosesi elə böyük marağa səbəb olur ki, insanların çoxluğun-dan hakimlər salona girməkdə çətinlik çəkirlər. Məhkəməni davam et-dirmək mümkün olmadığı üçün pro-ses mayın 3-dək təxirə salınır.

Məhkəmə başlayan saatlarda milliyyətçi gənclik Ankarada böyük etiraz yürüş-mitinqi keçirir, türkçülü-yə dava açanların cəzalandırılmasını tələb edirlər. Hökumət mitinqi dağı-dır, 165 tələbə həbs edilərək Ankara zindanlarına salınır. Bu olay Türkiyə tarixində kommunizm əleyhinə ən böyük mitinq kimi düşür.

kim olduqlarını, harada doğulduqlarını, tarixlərini mütləq bilməlidirlər. Yeri gəlmişkən, mayın 3-ü Türkçülük Günü kimi qeyd olunur. Dünyadakı türklərin hər il qeyd etdiyi bu günə gətirən proseslər 1942-ci ildən başlayıb. Həmin dövrdə Türkiyənin Baş naziri milli düşüncə sahibi Şükrü Saraçoğlu olsa da, dövlət məmurları arasında kommunistlərin də sayı az deyildi. Təhsil naziri Hasan Ali Yücel kommunist olduğunu açıq söyləyir, bu siyasi görüş daşıyıcılarını orta və ali təhsil ocaqlarına yerləşdirirdi.

Mayın 3-də məhkəmə Nihal At-sız da həbs edir. O, hücrələrinə bir nəfərin güclə sığa biləcəyi və buna görə də “tabutluq” adlandırılan həbsxanaya göndərilir.

İllər sonra Atsız həmin günlər haqqında yazırdı: “3 May türkçülü-yün tarixində bir dönüş nöqtəsidir. O zamana qədər yalnız duyğu və dü-şüncə olan, ədəbi və elmi sərhədləri çox da aşmayan türkçülük birdən-bi-rə geniş bir hərəkətə çevrildi.

3 May türkçülərin günü olsa da, ona bir bayram deyə bilməyəcəyik. Çünki illərlə sürəcək böyük iztirabı-mız həmin gündən başladı. Ona bir matəm demək də qəbul edilməz. Çünki həmin gün bizə bu qədər sı-xıntı arasında böyük bir imtahan ver-mək, ürəkləri ilə ürəksizləri ər mey-danında sınaqdan çıxarmaq, yaxşı ilə yamanı ayırmaq fürsəti verdi. Türk-çülər, kütləvi və ya fərdi olaraq 3 Mayı anaq və ucaldıq”.

Türkçülük Günü ilk dəfə cəza evində keçirilib

1945-ci ilin 29 martına qədər davam edən məhkəmə prosesində Türkiyə siyasətinin 23 önəmli şəxsi haqqında “Vətənə xəyanət” maddəsi ilə həbs qərarı çıxarılır. Zeki Velidi Togan, Alparslan Türkeş, Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkan, Cihat Savaş Fer, Nurullah Barıman, Fethi Tevetoglu, Nejdət Sançar, Cebbar Şenel və Cemal Oğuz Öcal kimi milli düşüncəli insanlar həbs-

xanalarda ağır işgəncə-lər görür.

Türkçülük Günü-nün ilk dəfə 3 May məh-kumları cəza evində keçirib. 1954-cü ildən

isə Nihal Atsızın istəyi ilə hər il hə-min gün Türkçülük Günü kimi qeyd olunmağa başlayıb. Alparslan Tür-keş Milliyyətçi Hərəkət Partiyasını qurandan bu günə qədər 3 May da-ha geniş qeyd olunur.

Bütün dünya türklərini 3 May Türkçülük Günü münasibəti ilə təb-rik edirik!

Yeganə BAYRAMOVA